

**SİNEKLERİN TANRISI: İNSAN ÖZÜNÜN VE DİKTATÖRLÜK
ÇAĞININ ANLATISI**

**LORD OF THE FLIES: A NARRATIVE OF HUMAN ESSENCE AND
THE DICTATORSHIP AGE**

*Vedi AŞKAROĞLU**

Özet:

Sineklerin Tanrısı, İngiliz yazar William Golding'ın, ıssız bir adada yaşları 5 ile 12 arasında değişen çocukları betimlemesi yoluyla, insanın ilkel yönünün nasıl ortaya çıkabileceğine dair yazdığı distopik (anti-ütopik) bir romandır. Roman kahramanları olarak çocukların seçilmiş olması, uygarlıktan ve uygarlığın sunduğu normlardan / öğretilerden / eğitimden ve sosyal kurumlardan uzakta, insan doğasının çıplak bir gözle görülmesini / gözlemlenmesini deneyici bir yöntemle sağlar. Ada mekânı ise dış müdahalelerden uzakta, ilkel güdülerin daha açık bir biçimde görülebilmesi için önemlidir. Makalemizde, insanın özüne yönelik kuramsal tartışmalar yaptıktan sonra, *Sineklerin Tanrısı*'nda, insanın uygarlıktan uzak bir konumda nasıl vahşileşebildiği ile ilgili çözümler yaptık. Çözümlememizde, yasalardan, ahlaki normlardan, sosyal kurumlardan uzak bir mekânda insan doğasının ilkel bir biçimde ortaya çıkabileceğine dair tespitlerde bulunduk. Böylesi bir konunun seçilmesi, günümüzde dünyamızı ve özellikle yakın coğrafyamızı kasıp kavuran şiddet ve nefretin kökenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi açısından güncelliğini korumaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sineklerin Tanrısı, Şiddet, İlkellik, İnsan Doğası.

Abstract:

Lord of the Flies is an anti-utopic (dystopic) novel by the English author William Golding, who wrote about how human's primitive aspect can peep out by portraying kids whose ages vary from 5 to 12 on a deserted island. That kids are chosen as the characters of the novel makes it possible to observe in an empirical way the human nature in its nakedness far away from civilization and what it offers with its norms, education and social institutions. The island, as a space, is significant for it offers a clear vision of how primitive instincts can appear when there is no outside interference. In our article, first we have made a theoretical discussion on primitive aspect of humans and then analysed how they might become savage in a setting away from civilization. In our analysis, we have found out that human nature is likely to transgress into savagery in a setting devoid of laws, moral norms and social institutions. The reason why we have chosen such a topic is directly related to

* Yrd. Doç. Dr., Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü - Ardahan vediaskaroglu@ardahan.edu.tr

a need to better understand the recent devastating violence and hatred, which ravage our world and close geography in particular.

Key words: Lord of the Flies, Violence, Savagery, Human Nature.

GİRİŞ

Sineklerin Tanrısı (2016), epistemolojik açıdan tuhaf çağrışımlara sahiptir. İlk okunduğunda, okuyucunun yüzünde karmaşık duygular uyandırır. Toplumda kökleşmiş olan *tanrı, inanç, din, iyilik, insanın özü* gibi kavramları ideal bir dünya tasarımı yerine, yıkım, şiddet ve ölüm izlekleri doğrultusunda irdeler. Daha öncesinde yazılan *Mercan Adası, Robinson Crusoe* ve diğer ideal bir dünya yaratma konusunda “ütöpik” romanların öykülediği ve betimlediği rahatlatıcı ve insanın aydınlık ve uygar niteliğini pekiştiren özelliklerin tersine, *distopik* diye nitelendirilebilecek bir romandır. Romanın kurgulandığı zaman bile kötümser bir bakış açısının ipuçlarını verir. Yaşları 6 ile 12 arasında değişen bazı çocukları taşıyan bir uçak, III. Dünya savaşı (ya da Atom Savaşı) sırasında düşman ateşi tarafından vurulur. Çocuklar medeniyetin tüm imkânlarından uzakta ıssız bir adaya düşer; yanlarında hiçbir yetişkin olmayan çocuklar adada kendilerini var etmek ve hayatta kalmak ama aynı zamanda yakınlardan geçebilecek bir geminin onları kurtarması umudunu da yitirmemek zorundadır. William Golding, özellikle bir adayı mekân olarak seçer ve kurgunun merkezine gelişim çağındaki çocukları yerleştirir. İnsanın daha sosyal normlardan, din, ahlak, yasalar gibi bireyi şekillendiren öğretilerden uzakta nasıl davranacağını gözlemlemek ister. Çocukların şekillenmemiş olması, saf insan doğası hakkında okura yeni bir bakış açısı sunmayı ve insan ruhunun derinliklerinde yatan gerçekleri aktarmayı mümkün kılar.

Romandaki zaman ögesinin tersine, mekân kurgusu romanda tasvir edilen insanın nitelikleri ile tezat oluşturacak şekilde sunulmuştur. Adada bitki ve meyve bolluğu, mükemmel denebilecek bir iklimin ortasındaki konumu ve bol miktarda içme suyuna sahip olması onu bir tür cennet gibi algılamamızı sağlar. Ancak, insanın uygarlıktan ve sosyal yaşamın gerektirdiği davranış normlarından uzakta, nasıl bir kimliğe bürüneceği sorusunun yanıtı, adanın sunduğu cennet imgesinin tersine içinde yaşanılmaz bir zorbalık, denetimsizlik ve akıldan arınmış bir ıskence cehennemine dönüşür. Akıl/sağduyu ilkel güdülere, barış/huzur düşmanlık ve şiddete, yaşama isteği öldürme güdüsüne, eşitlik/paylaşımçı birliktelik zorbalık ve denetimsiz iktidar hırsına dönüşür. Ortak çıkarlar güçlü olanın bireysel hırslarına yenik düşer. İlkel insan doğası kendini bütün çıplaklığı ile ortaya serer. İnsanın tarihsel gelişim içindeki tüm uygar kazanımlarının karşısında, ilk günkü hâline dönüşünün resmi çizilir. Ahlak, bir

uydurmacadır; din, şiddetin meşru bir aracıdır; iyilik, insana giydirilmiş bir deli gömleğidir; kötülük ise insanın değişmez evrensel gerçekliğidir. *Sineklerin Tanrısı*, insana dair kötümser öneriler sunar. Sürekli savaşan, birbirini yok eden, şiddet uygulayan insan ırkının şiddet, savaş ve kötülüğünün ardında yatan nedene odaklanır. Şiddetin kaynağı Marksist / sınıfçı bakış açısıyla kapitalist bir kar-zarar ya da varoluş sorunu değildir. Şiddet, romanda insanın kendi içinde barınan, değiştirilemez bir özellik olarak gösterilir.

Romanın irdelediği ana izleklerden en önemlisi insanın özüdür. Golding, ideal bir insan prototipi yerine, günümüz medeniyetinin öğretilerinin ve ahlak anlayışının yokluğunda insan özünün diğerleri ile olan ilişkilerinde nasıl olumsuz bir biçimde ortaya çıkacağını sunar. Öz, insanı insan yapan nitelik olarak, yaşamın ta kendisi, kaderi belirleyen en önemli olgulardan biri, sosyal alanda diğerleri ile iletişiminin belirleyicisi olan *korku, batıl inanç, inanç, kin, nefret, içleme, sevgi, aşk, ihtiras, açgözlük, merhamet* ... gibi duyguları içinde barındırır. İnsanın özü, eylem evreninde *sosyal iletişim kodları, hukuk sistemi, sosyal davranışlar, eğitim, sanat* gibi olguların ana niteliğini oluşturan bir olgudur. Öz, aynı zamanda, insan ilişkilerinde *yardım, intikam, eziyet etme, koruma, reddetme* gibi birbiriyle tezat davranışların kökeni olan bir kavramdır.

Sineklerin Tanrısı insanın özünde barındırdığı bazı ilkel güdülerin nasıl ortaya çıkabileceği ile ilgili karamsar bir resim çizer. Romandaki çocukların yaşları özellikle insana özgü özsel niteliklerin daha doğal olarak çıkabilmesine uygun olarak seçilmiştir. Eğer çocuklar yerine yetişkinler romanın kahramanları olsaydı, güdülerin serbest oyunu yerine aklın, mantığın ve tecrübelerin oyunları sahnelenecekti. Çocuklar, sosyal yaşamın öğretilerinden yetişkinlere göre daha az bir pay sahibidirler. Onların biçimlenmişlikleri daha azdır ve çoğu olay karşısında güdülerine göre hareket etmeleri güçlü bir olasılıktır. Bu yüzden, romanda tematik açıdan umut(suzluk), kıskançlık, korku, şiddet eğilimi ve ilkelleşme daha gerçekçi bir boyutla işlenir. Bu makale, *Sineklerin Tanrısı* özneline, insana özgü içsel niteliklerin nasıl ortaya çıktığını irdeleme ve insan doğasının ilkelliği ilgili evrensel genel yargılara ve olgulara ulaşma amacını taşımaktadır.

1. İNSANIN ÖZÜ

Platon'a göre (1992), ontolojik açıdan öz, nesne biçimi alan soyut kavramlar olarak, biçimlenmiş ve algıların sınırları içine hapsolmuş eksiksiz özelliklerdir. Ancak, özü itibarıyla eksiksiz olmak, mükemmellik midir? Değişime kapalı olmak mıdır? Mükemmellik, iyilik ve tümü ile ideal olma anlamına gelmez. Eksiksiz insan, tüm yönleri ile olumlu ve insani öz bakımından tamlanmış biri olarak görülemez. Tersine, diyalektik bir açıdan, iyi-kötü, ilkel-uygar ya da empatik-bencil gibi tüm karşıtlıkları ile tamamlanmış demektir. Bir başka ifade ile dünyayı oluşturan tüm olumlu ve

olumsuz yönler bakımından her şeye sahip olmak demektir. Yine Platon'a göre (1992), algılanabilir cisimler sürekli bir akışkanlık içindedirler. Bu yüzden sonsuz, değişmeyen ve eksiksiz biçimlerin tersine, mükemmel olmaktan uzaktırlar. Cisimler mükemmel değilse, insanın da cisimsel tarafı (fizyolojisi) da mükemmellikten uzak olmalıdır. İnsanın fiziksel yetersizlikleri, tıpkı bir cismin dış kırılğanlığının içe etki etmesi gibi, acaba iç dünyasını (psikolojisini) etkileyerek, özünde *iyi* olanı *kötü* ya da *kötü* olanı *iyi* kılabilir mi? Belki de *Sineklerin Tanrısı*, bu soruya olumsuz bir yanıt vererek, insanın içinde olmayan, dışında fizyolojik bakımdan taşımadığı bir şeye dönüşmesinin imkânsız olduğunu gösterir. Hiçbir şey dışarıdan insanın içine taşınmaz. Bu bağlamda, insan ancak kendi içinde taşıdığı kötülük ya da iyilik tohumları kadar iyi ya da kötü olabilir. Zaten insan da, hangi özellikleri ile daha fazla ortaya çıkarsa, niteliğini ona göre belirlemiş olur.

İnsanın başka bir nitelik kazanması ancak sosyal ilişkiler kurması, kendisini başka bireylerin ölçütünde sınaması, kendini keşfedip uygunsuz niteliklerinden arınması ve toplum içinde mevcut kurallara uygun davranmayı öğrenmesi ile mümkündür. Toplumsal açıdan düşünüldüğünde, farklı cinsiyetlerden, farklı algılama düzeylerinden, farklı düşünce topluluklarından (hatta farklı kimlik ve etnik yapılardan) insanlardan oluşan bir toplumda tek tiplilikten bahsedilemez. İnsanların birbirinden çok farklı bir doğaya sahip olmaları değil, içlerindeki iyi-kötü tezadından hangisini seçtikleri ve eylemlerine dönüştürdükleri önemlidir. Asıl nokta, *Sineklerin Tanrısı*'nda da görüldüğü gibi, tüm insanların aynı öze sahip olduğudur. İnsanlar, fiziksel, ruhsal ya da eylemsel açıdan farklılık gösterse de, en derin yapılarında barındırdıkları öz aynıdır. Homojenlik durumunda, bireylerin kendilerini tartabilecekleri bir ölçüt de olmayacaktır. Çok tipli toplumsal yapılar, bir taraftan uzlaşmaz bir tutum olduğunda çalkalanmaya, farklı olanı etiketlemeye, zamanla dışlamaya, kin duymaya ve belki de yok etmeye başlarlar. Öte yandan, ortak bir yaşam ve algı alanının oluşturulması durumunda ise, ileri derecede bir insanlık tablosu ortaya çıkar, farklı fikirler yeni fikirleri ortaya çıkarır ve medeniyetin de seviyesi çok ileri olur. Bir başka ifade ile bir toplumun farklı kesimlerden oluşması çatışmayı tetiklemez; insanların uygarlık seviyesi ve etno-sentrik ya da homo-sentrik düşünce ile hareket etmesine göre farklılıkları içinde barındıran bir toplum yıkım ya da yaratıcılık, dışlanarak ötekileşme ya da içererek toplumsal barış sağlanabilir. Asıl nokta, insanın uygarlık seviyesi ve toplumsal / hümanist düşünebilme yeteneğine bağlıdır.

“Öz”, bu yüzden, sadece maddi alanda algılanabilir bir olgu olarak düşünülmez, çünkü insanı maddeden ayırt eden birincil özelliği “bilinç” ve bilincin harekete imkân tanıyan yönlendirici bir güç olma özelliğidir. İnsan, davranışını belli bir hedefe yönlendirebilme, hangi davranışın hangi sonuca yol açabileceğini kestirme, kendine hangi eylemin yarar hangisininse zarar verebileceğini bilebilme yeteneğine de sahiptir. İşte bu özellik, “bilinç”

olarak adlandırılırsa, nesnelerdeki “öz” ile “insandaki öz”ün ana ayırımına varılabilir. Edmund Husserl’e göre, “öz” “ideal”dir. “Fakat ideal (öz) bilincin arzu ettiği amaç”tır ve bu yüzden de “öz mantıktır” (2002, s.38). Mantık, birlikte yaşaması zorunlu olan insan ırkı için, olumsuz yönlerin bastırılması ve akla uygun bir uyum sağlanmasını gerektirir. İdeal olana ancak, farklılıkların kabul gördüğü ve ortak hedeflerin / gelecek tasarımının kurulabildiği akla dayalı bir mekanizma ile ulaşılabilir.

Metafizik olarak *öz*, *ruh* ile eşdeğerdir. Bazı varoluşçular da bireylerin ancak var olduktan sonra ruhlarını kazandıklarını ve ruhsal olarak ancak yaşam tecrübesinin sonucunda gelişim gösterebildiklerini savunurlar. Kierkegaard’a göre, “öz”, “doğa”dır ve insanın nasıl davranacağını ya da nasıl bir insan olacağını belirleyen “insan doğası” diye bir şey yoktur; “*ilk olarak var olur ve daha sonra nitelik kazanır*” (Aktaran: Taşdelen, 2004, s.38). Kierkegaard'ın önerisi, *Sineklerin Tanrısı*'nda sunulan özcü bakış açısına pek uymaz. İnsan, her ne kadar, toplumsal / sosyal koşulların etkisi ile şekillense de, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde (1970) belirlediği gibi, öncelikli olarak hayatta kalmak ve en son aşamada kendilik değerlerini yaşamak zorundadır. Böylesi bir zorunluluk ise, aklını kullansa da, insanın kendi önceliklerini belirleme konusunda, derin benliğinde taşıdığı rekabetçi / vahşi ve yıkıcı özelliklerin her zaman ortaya çıkışına imkân tanır. Yaşamsal koşullar arzu edildiği biçimde yaşandığı müddetçe, insanın ilkel bencilliği toprağın derinliğinde akmaya devam eden nehirler gibi sesini duyurma ihtiyacı hissetmez; ancak, varlığına karşı bir tehlike sezindiğinde, o nehir bir sele dönüşür ve yeri yarararak kendini ortaya koyar.

Sartre daha materyalist ve şüpheli bir varoluşçu olarak varoluşçu söylemi daha da ileri götürerek herhangi bir “metafizik öz”ü (ruh kavramını) reddeder ve sadece “varlık” kavramını “öz” olarak belirler. Bu yüzden, varoluşçu söylemde, “öz” herhangi bir “fiziksel” niteliğe karşılık olarak kullanılır. İnsanın süregelen, devinimsel varlığının (kişiliğin ve içsel olarak belirlenmiş amaçların) insanın içinde sınırsız bileşkeler oluşturabilecek iç niteliklerin (ortadan kalkabilen, değişebilen, gelişebilen ya da bazen gizlenebilen özelliklerin) varoluş süreci içerisindeki durumlardan etkilendiği ve “öz”ün değişken karakterde olduğu savunulur (Aktaran: Taşdelen, 2004, s. 43). Ancak, öz fiziksel bir boyut ise, o zaman, fiziksel değişimlerin sınırlı olması durumunda, nasıl olur da insan çok farklı ruhsal biçimlere bürünebilir? Dış koşullar insanın ruhsal konumunu etkiler, ama etkilenim genellikle varlığı koruma güdüsü ile şekillenir. Bir bakıma, dış koşullar insanı yeniden yaratmaz; sadece, derinlerde yatan ilkel doğasının ortaya çıkmasına zemin hazırlar.

Eğer *öz* bir *bilinçli amaç* ve *mantık* ise, eylemlerimizin *amaçları* hangi *mantık* ölçütünde *olumlu* (ve ideal) ya da *olumsuz* (ve kusurlu) olarak değerlendirilmelidir? Farklı insanlar, farklı eylemleri olumlu bulurken, diğer

toplumların *olumlu* olarak nitelenen bu eylemleri *olumsuz* olarak etiketlendirmelerinin, hatta aynı toplumsal özgeçmişe sahip bir toplumun bireylerinde hem nicelik hem de nitelik olarak *olumlu* ve *olumsuz* algısının farklılık göstermesinin yorumlanması nasıl olacaktır? Dünyanın farklı toplumlarında farklı inançların, dinlerin, geleneklerin, hukuk sistemlerinin, değer yargılarının...vb. ortaya çıkması, bu durumda kaçınılmazdır. Aynı sokakta, aynı fiziksel, ekonomik, coğrafi ve sosyal ortamda yetişen iki insanın bile farklı algılamaları oluşuyorsa, insanın özü mü bireyden bireye farklılık göstermektedir? Başka bir deyişle, insanın *tasnif etme* girişimleri, bu girişimlerin altında yatan *evrensellik ilkeleri* beyhude çabalar mıdır? O zaman, evrensel değerler var olamaz, evrensel hukuk işlevselliğinden uzaklaşır. Sanat ve edebiyat bireysel olandan başkasını işleyemez. Psikoloji, sosyoloji ve felsefenin vardığı sonuçların tümü hükmünü kaybeder. İnsanlar arasında nitelikli bir iletişimin kurulması imkânsız hâle gelir. Tüm insanlık her an bir kaos ortamından başka bir kaos ortamına girerek zincirleme felaketler yaşamak durumunda kalabilirdi.

İnsan özünde iyi midir? Kötülük insanın temel taşlarından mıdır? Toplumlar insanın ikelliğini ılıştırıp, ahlaki öğretileri, eğitim kurumları, sanat mekanizmaları ile medeni bir varlık mı üretmektedir? Yoksa ortaya konan yasaların cezai yaptırımları insanın başının üzerinde duran bir caydırıcılık kılıcı mıdır? İnsan kendi doğası gereği mi, kabul görme ya da cezalandırılma korkusundan dolayı mı bir toplumda uyumlu bir birey olarak yaşar?

Golding, bütün bu soruların yanıtını, *Sineklerin Tanrısı* romanında yanıtlamaya çalışır, ancak insanların inanmaya alıştıkları ve olumlayıcı yönler yerine belki de görmekten kaçındıkları karanlık yönlerine bir ışık tutar. İnsanın karanlık kuyusunda hangi korkunç gizleri barındırdığını gözler önüne serer. Bunu yaparken, insanın tümü ile kötülüğün denetiminde bir varlık olmadığının da vurgusunu yapar. İlkel / barbar insani öz bir yaşamsal olgudur; ancak, onun karşısında da uygar / insani öz de bir gerçektir ve insanları / toplumları nitelik açısından belirleyen şey ise hangisinin seçildiğine bağlıdır.

2. İNSANIN İLKEL YÖNÜ

Romanda betimlenen doğa parçası içinde, medeniyete dair en ufak bir iz dahi yoktur. Doğal ortamda büyüklerin ve de büyüklere ait ahlaki, geleneksel, dinsel ya da hukuksal öğreti ve dayatmaların uzağında, çocuklar önlerinde açılmış bir mecra olmaksızın kendi güçlerine ve doğal yapılarına uygun yeni mecralar oluşturup akan birer dereye dönüşürler. Bir bakıma doğal (ve ilkel) benliklerini keşfetmeye ve onun denetimine girmeye başlarlar. Ancak, “*doğal ben, kendini duyuşsal yönde, tensel gereksinimleri doğrultusunda haz arayan bir bencillik olarak ifade eder. Bu yaşam biçimi,.onu ahlak dışı bir tip hâline getirir*” (Taşdelen, 2004, s. 19). Bu

yüzden çocukların doğal benlikleri ilk başta eşitlikçi ve akılcı şekilde oluşturulur. Bir seçimle Ralph şef olarak seçilir. Herkesin söz hakkı olduğu ve düşüncelere saygı gösterildiği bir tür demokrasi düzeni kurulur. Fakat zaman ilerledikçe kişiler kendi ilkel yönlerinin daha da farkına varır. Bireyler arasında (özellikle Ralph ve Jack'in taraftarları) bir görüş ve yaşam tarzı farkı ortaya çıkar. Bu farklılaşma, iki topluluğun farklı eylemler içine girmesi ile birlikte, kısa süre içinde bir güç çatışmasına dönüşür. Fiziksel açıdan daha güçlü olan Jack ve kabilesi, Ralph, Domuzcuk ve ikizlerin oluşturduğu azınlık topluluğa üstünlük kurar. Bu üstünlük kurma salt bir rekabetin sonucu olarak değil, Jack ve müritlerinin her türlü ahlak dışı yöntemleri ve zorbalığı ile sağlanır.

Sineklerin Tanrısı'nda kötülüğün pençesinde bulunan Jack ara sıra kendi yaptığı eylemlerin yıkıcı sonuçlarından rahatsızlık duyar. Ama içinde barındırdığı kan dökme, avlanma ve diğerlerini etkisi altına alıp onlara isteklerini dayatma isteği çok güçlüdür. Bu yüzden, bu rahatsızlık onu ilkel güdülerini gerçekleştirmekten alıkoyamaz.

Romanın diğer bir kişisi olan Roger ise, başlangıçta çok önemli bir figür değildir. Ancak, nedeni açıklanamayan bir şekilde, özellikle Jack'in kurduğu kabileye katılır. Domuz avına çıkmaya başladığı andan itibaren korkunç bir eziyet etme ve öldürme isteği ile dolup taşar. Roger, Carroll'un genel anlamda belirttiği inançsızlığın ürünüdür; *“İnancın çöküşünün ilk sonucu hasettir. İkinci sonuç ise kendini düşünme, yani “ben” – ben ve zevklerim – felsefesidir”* (Carroll, 1999, s. 116). Zaman içinde Roger ben olmaya ve zevklerini keşfetmeye başlar. Bu keşif Roger'ın (ve insanın) en ilkel olan kan dökme ve eziyet etme güdüsüdür. Kabileye zorla katılan ikizlere işkence eder. Domuzcuk'un ölümüne neden olur. Hatta romanın başlarında, deniz kıyısında deniz kabukları ile masumca oynayan küçüklerden birisinin gözlerine kum ve başına taş atarak sıra dışı bir zevk alır.

Jack, Roger ve onların taraftarları, küçüklerin bir tür tanrı gibi algıladıkları anne ve babalarının yerine geçer. Gücün uygulayıcısı hâline dönüşürler. İlk oyunlar yoluyla sonra da gerçek öldürmeyi içeren av eylemleri gerçekleştirirler. Jack, Roger ve onların tarafını tutan diğer çocuklar kendilerini mutlak gücün sahibi ve diğerlerinin üstünde bir ırkmiş gibi tanrısal bir konuma taşırlar. Kendi ellerinin altında can çekişen domuzların (hatta Domuzcuk'un bile) acılarını dehşet verici bir zevk içinde seyrederek. İlkel toplumlara özgü naralar ve esrimeli çığlıklar atarlar.

Başlangıçta, ikizler, Ralph'ın yanında kalırlar. İlkel kabileye katılmazlar. Sonradan Ralph ve Domuzcukla birlikte, ateş yakmak amacı ile kabileyle görüşmeye giderler. Amaçları, Jack ve avcılarının bir gece baskını sonucunda zorla aldıkları Domuzcuk'un gözlüklerini geri almaktır. Ancak, görüşme sırasında, Jack ve Ralph ölümcül bir kavgaya tutuşurlar, Domuzcuk

Roger'ın tepeden yuvarladığı kayanın çarpması sonucu ölür. İkizler kabilenin avcıları tarafından esir alınır. Ralph yaralı bir şekilde kaçmayı başarır. Bu ana kadar iyi olanın yanında yer alan ikizlerin, işkence gördükten sonra o gece akşam nöbetini tutması emredilir. Onların hâlâ iyi olduklarına inanan Ralph gece onların yanına gider. Onları kazanmaya çalışır ve onlara saklanacağı yeri söyler. Ama ikizler ona pişmiş domuz eti vermelerine rağmen, gün doğumunda insan avı başlar başlamaz, yerini Roger'e söyleyen de onlar olur. İkizlerin, iyi konumdan kötülüğe geçişi, insan doğasının bir yansımasıdır. Gücsüz olan, kendini koruma güdüsü ile güçlünün yanında yer almayı seçer. İkizler, içlerindeki iyiliğin yansımasını başlarda gösterirler. Ancak, çatışma sonrasında, derin bilinçleri, onların hayatta kalmaları konusunda harekete geçirir. Onların davranışı, daha evrensel düzeyde, diktatörlüğün nasıl kurulduğunun da göstergesidir. Geniş halk kitleleri, baş edemeyecekleri güç karşısında kendi köşelerine çekilir. Güç ve iktidarın emirlerini uygulamaya başlar. Hatta belirli bir aşamadan sonra, kendileri de zorbanın isteklerinin birer vasıtasına dönüşür. Daha da vahimi, kendilerini ispatlamak amacıyla, kurulan diktatörlüğün pekişmesini sağlar. Zamanla kendileri de birer baskı mekanizmalarına dönüşür ve farklı olanı / zayıfı / muhalifi kendileri yok etmeye girişir.

3. İNSAN AKLI VEYA KORKU TOPLUMU

Sineklerin Tanrısı'nın, Darwin'in *En Uygun Olanın Hayatta Kalması (Survival of the Fittest)* (1869, s. 78-88) kuramının bir nevi uygulama alanını oluşturduğu söylenebilir. Bu kurama göre, mevcut doğa koşullarına uyum sağlayabilen bireyler hayatta kalabilmeyi başarırken, uyum gösteremeyen kişiler doğal elemelerden geçer ve yok olurlar. Toplum bağlamında ise, bir topluluğun geçerli olarak kabul ettiği değer yargıları, ahlak kuralları, düşünce yapısı ve diğer özelliklerine bireyin uyum sağlaması beklenir. Uyum sağlayanlar dönüşerek o toplumda varlıklarını sürdürebilme olanağına kavuşur, uyumsuz (ya da farklı) olanlar ise ötekileşir, toplum dışına itilir. Toplumdan başka bir topluma geçmeye zorlanır ya da yok edilirler.

Romanda, ilk olarak çocuklardan biri, bir yaratıktan bahseder. Korkularının esaretinde bir gece vakti tek başına ormanda sığınacak bir yer aramaya çıkar. Topluma uymayı ve toplulukla iş bölümü yapmayı başaramayan bir birey olarak bir daha ondan haber alınmaz. Yok olma korkusu, bazen insanı metafizik barınaklar kurmaya iter. Çocuğun romanda yaşadığı gerçeklik, zihninin bir oyunudur. Kendini korumak amacı ile toplumdaki kopar. İç dünyasında yaşamaya yönelir. Ancak, onun korkuları kendi celladına dönüşür. Bazen, insanın kendi hayalleri / korkuları ve arzuları, o kişiyi başarıya taşıyabilir. Ama bazen de korkular / rüyalar ve arzular, mantık dışı olduklarında kişinin yok oluşuna neden olur.

Romandaki başka bir kişi olan Simon korku ögesinin insanın bilinmeyeninin varlığı karşısında duyduğu mantıksız bir korunma güdüsü

olduğunun bilincinde olan tek kişidir. Diğerlerinin tersine, bir canavarın varlığına inanmaz. Tek başına ormanda bir barınak bularak, düşünmek ve dinlenmek amacıyla inzivaya çekilir. Simon, bir bakıma döneminin ötesini görebilen bilim insanını ya da toplumun öncüsü olması gereken aydındır. Ama olayların gelişme niteliği ile kıyaslandığında sanki zamanından önce dünyaya gelmiş birisidir. Bu özelliği yüzünden, tıpkı koyu taassup döneminde, insanların dinin etkisiyle dogmatik olan dışında hiçbir mantık emaresi gösteremedikleri (ya da göstermelerinin din adamlarınca oluşturulan düzende imkânsız kılındığı) ortaçağ Avrupa'sı ve günümüz Ortadoğu dünyasındaki gibidir. Bilimsel gerçekleri ortaya koyan, aklın gerektirdiği soruları sorabilen insanın karşılaştığı kader gibi, adadaki düzenin bir parçası olmayı başaramaz. Simon, diktatörlüğün yarattığı körlük karşısında aklın ve bilimin önemsizliğini simgeler. Denetim ve baskı ortamında, aklın işe yaramayacağını kanıtıdır. Diktatörlük, karşısında düşünce bireyler değil, her şeye sorgusuzca boyun eğen teba ister. Simon ise teba olamayacak kadar zekidir ve bu yüzden bir kurban olmaktan kurtulamaz.

Romanda, medeniyetin eseri bir doğaüstü güç inancı yoktur. Bu yüzden, açıklanamayan durumlar karşısında, korkunun etkisi ile romandaki çocuklar “sineklerin tanrısı”nı yaratırlar. *Sineklerin tanrısı*, aslında çocukların taptığı bir tür doğaüstü güç değil, korkularının eseri olarak hayali tanrıların onlara dokunmaması için, iki tarafı sivri bir mızrağın ucuna geçirdikleri bir domuz başıdır. Domuz başını deniz kıyısına dikerek, bir tür ilkel dinlerdeki kurban olarak o “tanrı”nın üstünlüğünü kabul ettiklerini ve onlara zarar vermesini engellemek istediklerini göstermek amacıyla bu sembolik bir nesneyi kullanırlar. Ancak, bu durum kolektif ve akılcı bir mantığın değil sadece güçlü olanın öznel gerçeklikle kurulu bir düzenidir. Carroll'ın ifade ettiği gibi;

“Doğaüstü merkezi bir mutlak güce inanç olmazsa tüm hiyerarşiler yıkılır gider. Örneğin cinayetin kötü olduğunun kategorik olarak kanıtlanmasını sağlayacak hiçbir ölçü kalmayacağından, herhangi bir evrensel ahlak yasası söz konusu olamaz. ... Tanrı olmasa, tüm düzenler görelî – toplumsal veya bireysel inşa edilmiş – bir hâl alır ve tek gerçeklik öznel gerçeklik olur” (1999, s. 14).

Dini / ahlaki ya da yasal bir düzenin kurulması, bireylere nasıl davranacaklarını gösteren bir norm sunar. İnsanlar norma ne kadar uyum gösterir ya da ondan saparsa, o kadar uyumlu ya da uyumsuz olurlar. Normun varlığı, düzen ve iktidar açısından çok önemli bir denetim mekanizmasıdır. Öte yandan, normun varlığı bireysel farklılıkların ortaya çıkışına imkân tanımaz. Bireyler, kendilik değerlerini gerçekleştiremezler. Bireysel farklılıklarını ortaya koymaları, toplum dışına itilmeleri, aforoz edilmeleri anlamına gelir. Bu yüzden, her toplumsal / siyasal / ideolojik düzen gibi, domuz başı ile kurulan metafizik dünyanın, kendine inana / uyan / sorgulamayan kitleye ihtiyacı vardır. Uyum gösterenler toplumun bir

parçası olmaya devam ederler. Uymayanlar ise, cezalandırılır. Böylece düzenin dayatmaları kalıcı hâle getirilir ve diktatörler arzuladıkları biçimde bir yönetimi güvenceye almış olur.

Jack, adaya düşmeden önce bir din okulunun öğrencisi olarak bir din adamı olmaya adaydır. Lideri olduğu ve din okulunun adları bilinmeyen diğer öğrencileri ile bir cemaat oluşturur. Cemaatin kendi otoritesine sadık sağlam bir topluluk olmasını sağlamak amacı ile av ritüelleri uydurur. Bu ritüeller sayesinde aidiyet duygusu yaratmayı amaçlar. Sürü psikolojisi içinde davranan kabilenin diğer bireyleri kendilerini gerçekleştirme adına “ortak” hedeflere yönlendirilir. Marş ve slogan olarak benimsedikleri bu ritüeller sayesinde, diğer üyeler Jack’in liderliğini pekiştirir. Hayali kültür, kendisine bağlı olması beklenen kişilere taşınmaları buyrulan, gerektiğinde zorla kabul ettirilen, bir kimlik seti denilebilecek basitleştirilmiş bir kimlik tayin eder. Tamamen bir ideolojik yeniden yapılanma olan bu davranış tarzı, Bosna, Irak, Suriye ve dünyanın birçok yerindeki katliamların korkunç mantığını açıklamaktadır: Ötekini gitmeye zorlamak ve kendinden olanı diğerleri ile anlaşmaktan alıkoymak. Gerektiğinde bunun gerçekleştirilmesini sağlamak adına, kendinden olana bile eziyet etmek, hatta ötekinin varlığına son vermek, katliam ya da soykırım biçiminde olsa bile.

Jack ve müritleri korkularından kaynaklanarak hayali bir canavar yaratırlar. Canavar kavramının ve onun sonrasındaki kuralları net açıklanmamış din algısının kaynağı ölü bir paraşütçünün cesedidir. Simon, cesedi bulur ve bunun bir canavar olmadığını bildirmeye karar verir. Karanlık bastırıldığında, yorgunluktan dizlerinin üzerinde sürünerek ormandan çıkar. Tam da vahşi hayvan avı oyununun ortasına düşer. Onu canavar sanan çocuklar, ona saldırır ve öldürür. Simon, canavarın ve çocukların tanrıştırdıkları “Sineklerin Tanrısı”nın var olmadığı ispatlar. O, canavarı ve “Sineklerin Tanrısı”nı yok edecekken, durumsal bir ironi yaşanır ve tanrıyı yaratan korku onun yok olmasına neden olur.

6. FARKLI OLANIN GÜNAHI

Bir toplumda, bireylerin uymak zorunda oldukları birçok kural bulunur. Kurallar / yasalar ve normlar düzenin sağlayıcısı ve pekiştiricisidir. Carroll'a göre;

“Toplumsal düzen, büyük ölçüde, yerleşik yöntem ve davranış kurallarına, geleneklere, adetlere ve adab-ı muaşeret kurallarına dayalıdır. Toplumsal formlar, ayrıca, zayıfların güçlüler tarafından sömürülmesini önlemeye de hizmet eder” (1999, s. 207).

Ancak davranış kuralları, gelenekler ya da kurallar ihlal edilebilir. Bireysel kurallara yenik düşebilir. Herkesçe kabul gören değerlerin yerine ortak mantığa ve kabule dayanmayan değerler konulmaya başlanabilir. Bu

durumda ise, zayıflar güçlüler tarafından kolayca avlanabilir. Hak, hukuk ya da adaletten eser kalmaz.

Kurulan yeni düzende aykırı olan ve uyum göstermesi fiziksel özellikleri yüzünden imkânsız olan kişilerden birisi Domuzcuk'tur. Şişman yapısı yüzünden bu lakap takılan Domuzcuk (gerçek ismi bilinmez) aynı zamanda körlük derecesinde miyoptur ve gözlük kullanmak zorundadır. Yapılan işlerde pek yardımcı dokunmayan Domuzcuk, diğerlerine göre daha üstün bir sosyal zekaya, pragmatik bakış açısına ve liderlik yeteneklerine sahiptir. Ama sırf fiziksel yetersizliği yüzünden kurulu düzenin bir parçası olamayacak niteliktedir ve acımasız ilkeliliğin kurbanı olur. Domuzcuk, sosyal statü olarak "öteki" olarak da görülebilir. Hem şişmanlığı yüzünden hem de daha alt sınıflara özgü bir şive ile konuşmasından dolayı çoğunluk tarafından pek kabul görmez. Kurtuluş yolu ortak kurallar dizgesiyle değil de öykünülmesi önerilmiş bir yaşam biçimiyle gösterildiği / dayatıldığı ölçüde, ahlaksal / davranışsal "*buyruklar söylemi kuşkusuz yanlış yola götürecektir*" (Habermas, 2005, s. 188). Adada oluşturulan yazılı olmayan kurallar *kabileye ait olan ve kableden olmayan* tarzında bir tek-tipleşme oluşturur. Buna uymayan Domuzcuk *homojenliği* bozar ve yok edilmelidir.

Diğer bir *öteki* ise Ralph'dır. Ahlaki çürümenin karşısında uyar insanın niteliklerini simgelemektedir. Onun varlığı da tıpkı düşünebilen Simon ve Domuzcuk'un varlığı gibi kabile ve kuralları için bir tehdittir. Tıpkı onlar gibi yine yok olmalıdır. Bu yüzden Ralph'i öldürmek için Jack'in önderliğinde bir kafatası avı başlatılır.

5. İKTİDAR HIRSI VE DİKTATÖRLÜĞÜN KÖKENİ

İnsanın en yoğun güdülerinden bazıları olan "güç arzusu", "bilinmeyenden korku", "diğerlerinden korku", "öfke", "şiddet eğilimi" ve "kıskançlık" *Sineklerin Tanrısı* romanının temel motiflerini oluşturur. Romanın anlattığı olaylar zinciri, insanın güdüsel evreninde, kalbin karanlık yönlerine tutulan aydınlatıcı bir ışığın altında ilkeliliğin görülmesini sağlar. Egemen medeniyetin öğretilerinden, yasalardan, eğitimden, ahlaki ve sosyal yaptırımların diktasından uzak bir mekânda yavaşça kendi varlığını ortaya koyar. Freud'a göre, insanlar bilinç düzleminde "sözde davranış" sergileyerek, kurallara itaat etmiş olur. Fakat asıl davranış biçimleri bilinçsiz zamanlarda ya da toplumsal denetim mekanizmalarının yokluğunda ortaya çıkar (2012, s. 82). *Sineklerin Tanrısı*, medeniyetin tüm dayatmalarından sıyrılarak kendi varlığını ilmik ilmik işlediği denetimsiz bir dünyanın oluşumunu anlatır.

Güçlü olanlar (ya da sayısal fazlalığı olanlar) kendilerine itaat eden kitleleri sadece baskı yolu ile değil, saygı, sempati ya da beğeni uyandırabilecek ve bir kısmını kabullenecekleri idealler, normlar, yaşam tarzları ve bilgileri de hayata geçirerek saflarına katar. Tahakkümü

pekiştirerek kendi erekleri doğrultusunda kitleleri araç olarak kullanabilirler. Foucault'ya göre, iktidar çok açık biçimde belirlenemez, bunun yerine nesnelere yerine, yürürlükte olan bir tür etkinlik gibi algılanmalıdır. Birey, iktidarın hem yaratan öznesi hem de aracıdır (2002, s. 43-44). Bu durum sayesinde, bazı yayılmacı toplumlar / devletler, ırk kimliklerini ve toplumsal statülerini (kültürlerini, yayılmacı politikalarını ve hatta ekonomik çıkarlarını) sağlamlaştıracak bir yol bulmuşlardır. Tıpkı kendi açılarından akılcı davranan diktatörler gibi, Jack de kendisinden daha zayıf olanları boyunduruk altına almanın akılcı yöntemlerini geliştirmeyi başarır.

Romandaki birçok çocuk sürekli balık ve meyve ile beslenir. Jack ise bunun farkındadır ve insan doğasını iyi bilir. Onları etkilemek adına, Jack domuz avlayarak onlara et sunar. Böylece üstün bir meziyetini onlara gösterir. Cömertlik işareti olarak Jack'in avladığı domuzu pişirip diğer çocuklara dağıtması, çocuklar arasında bir hayranlık yaratır. Herkes kendisini cömert gösteren Jack'le birlikte olmak ister. Av törenlerinin ve sonrasında sunulan şöenlerin cazibesi birçok çocuğu etkilemek için uygulanan bir stratejidir.

Hedef kitle olarak seçilen çocukların, Jack ya da Ralph tarafından mı daha fazla etkilenecekleri ilk başta belirsizdir. Seçimi belirleyen öğelerden bir tanesi de bu iki karakterin dili kullanma becerileri ve ikna etme kabiliyetleridir. Habermas'ın ifade ettiği gibi; “*Kuşkusuz dil, eylem koordinasyonunun en önemli aracıdır. İçselleştirilmiş normlara dayanan yargılar ve tavırlar, duygu yüklü bir dilde ortaya çıkar*” (Habermas, 2005, s. 198). Ralph, hayali olanı ve daha uzak bir olasılığı anlatan birisidir. Jack ise doğrudan insanların ihtiyaçlarına yönelir ve daha erişilebilir ve somut olanı sunar. İnsanların, hayatta kalma konusunda, somut ve erişilebilir olanı tercih etmeleri çok daha olasıdır. Bu açıdan, Jack dili bir silah olarak söyleme dönüştürür ve Ralph'ten daha etkileyici bir lider olma özelliğini ortaya koyar. Jack'in otoritesinin temellerini av törenleri oluşturur. Onun Ralph'e göre daha iyi ve ikna edici bir konuşmacı olması da önemlidir. Özellikle oyun oynamaya hevesli olan çocuklar için, av sonrasında bir çeşit ritüele dönüştürülen av oyununun oynanması Jack'i daha da cazip hâle getirir. Jack, diğer çocuklara ilginç ve eğlenceli gelen başka bir eyleme girer; gizem ve çekicilik yaratmak için kendi yüzünü boyayarak mistik bir boyut kazanır. Kısa süre içerisinde, Jack'in üstünlüğünün bir göstergesi olan yüz boyama davranışı çok yaygınlaşır. Yüzünü boyayan çocuklar birbirinden ayırt edilemez hâle gelir. Simgesel anlamda, çocukların birbirinden ayırt edilemeyecek duruma gelmesi, yeni kurulan sistemde tekipleşmeyi de anlatır. Bu durum, yavaşça kabilenin kimliksizleştirilen (ve daha önceki yaşamlarından elde ettikleri değerleri kaybeden) çocukların, bir zorbalık düzeninde sorgulamadan itaatkâr bireylere dönüşümünü gösterir.

Jack daha da ileri giderek, kendi “imparatorluğunu” pekiştirmek amacı ile totaliter rejimlerdeki söylemlere girer. Her konuşmasının öncesinde ve sonrasında, bir “yaver”inin (ya da emir erinin) kendisini takdim etmesini sağlar. Kabile şefliğindeki gibi bir tutum sergiler. Carroll'un söylediği gibi;

“Kabilecilik, kişinin ahlaki açıdan esas itibariyle akrabalarına karşı yükümlülük hissetmesi ve başkalarına insan değilmiş gibi davranılmasının meşru görüleceği durumların ortaya çıkabilmesi anlamına gelmektedir. ... 20. yüzyılın sonlarında yeniden doğan etnik politikalar yeni bir kabilecilik tehlikesi arz ediyor. Evrensel haklara bağlılık, kan bağlarının ve önyargının tahakkümü altında bulunan bireyin vicdanına bağımlı olması hasebiyle tehlike altındadır” (1999, s. 217).

Jack'in kabilesinde de, kabileden olanlar ile olmayanlar arasındaki temel simgesel ayırım yüz boyama ritüelidir. Bu yüzden kabileye aidiyetin simgesi olarak, yeni üyelerin yüzlerini boyamaları dayatılır.

Bu davranış, hem korku ve saygınlık yaratır hem de “üstün” olana karşı “alçak” olanın imrenmesi gibi bir duygusal boyut kazandırır. Ortak simgeler oluşturmayı başaran Jack, kabile mantığının oturmasını, bir düzen oluşturmayı, insanları denetime sokmayı, kurallar ve cezai yaptırımlar dayatmayı başaran önemli bir lider (ya da diktatör) olarak sunulur.

6. SONUÇ

Kierkegaard'ın modern toplumu analiz ettiği karamsarlıkla tespit ettiği gibi, 20. yüzyıl toplumunda, “birey olmaktan kaçış, kitleye ve kamuya sığınış, var olmayı anlamsızlaştırarak kişiyi benlik durumundan yoksun bırakır... Bu çağda hiç kimse bir birey olarak kendi varoluş sorumluluğunu üstlenmek istemez” (Aktaran: Taşdelen, 2004, s. 36). Çünkü insan bir belirsizlik çağında yaşamaktadır. Belirsizlik içinde *doğru* diye düşünülen bir karar her an *yanlış*a dönüşebilir. Bu durum insanlar üzerinde büyük bir yükür ve karar almanın kendisi bile bazen karar verenin omuzlarına altından kalkılması çok güç bir sorumluluk bindirir.

Sorumluluğunu taşımaya hevesli olmayan birey, kendi yükünü başkalarına atmanın peşindedir. Böylece, olumsuz sonuçlardan sorumlu olmayacaktır. Kendine yönelik derin sorgulamalardan kaçınabilecektir. Kendisini suçlamaktan kaçınarak, içsel bir huzurla, kaderini başkalarına teslim etmeyi tercih edecektir;

“Modern toplumda, kişi kendisinden kurtulmak için ötekini arar, kendi bilincini askıya almak için ötekiye sığınır. ... Amaç, oyalanmak ve sıkıntıdan kurtulmaktır, ...amaç soru sormamak ve kendi varoluş gerçekliğiyle yüzleşmemektir” (Taşdelen, 2004, s. 175).

Günümüz insanının kısmi bir niteliği, sorular sormak, cevaplar aramak, düşünüp daha uygunu bulmak adına kendi zihnine güvenmek, ortak bir akıl

oluşturmak, sorunları tespit edip çözümler üretmekten ziyade, yakınmak, başkalarının sorunları çözeceğine inanmak ve kendini bu tür karar vericilerin insafı ve vicdani muhakemesine teslim etmek şeklinde bir eğilimdir. Bu miskinlik, öz-güvensizlik ve kaderci anlayış, bir toplum içinde sorumluluğu yükleneyecek kadar akıllı ve cesur kişilerin ortaya çıkmasını mümkün kılar. Ancak bu kişiler akılcı, iyi niyetli, ideal olanın peşinde olan ve toplum yararını kendi kişisel çıkarlarının önüne koyabilen özellikte iseler, gelişkin, huzurlu ve müreffeh bir toplum oluşabilir. Aksi takdirde, o toplum içinde çekişmeler, bölünmeler, ötekileştirmeler, baskılar ortaya çıkar. Hatta liderlerin sağduyudan uzak davranış ve kararları o toplumun çok ağır bedeller ödemesine ve bazen de silinip gitmesine bile neden olur.

Golding, *Sineklerin Tanrısı* romanında, tıpkı denetimsiz bir liderin ve sorgulamadan destek olunan bir sistemin yarattığı 20. yüzyıl diktatörleri gibi (örneğin, Hitler, Mussolini ya da Stalin), Jack örneğini öyküleyerek, öteki çocukların sorgusuz destekleri ve vicdan ve akılcılıktan uzak bir ilkelik içinde bir diktatörün ortaya çıkışının tesadüfi olmadığı gösterir. Toplumun öznesi olması gereken modern birey, kaderci bir anlayışa sığınırsa, nesne konumuna düşer. Levi-Strauss'un söylediği gibi; “*İnsanlar hem bir özne hem de bir nesne olarak karşı karşıya gelirler ve kullandıkları dizgede, kendilerini ayıran uzaklığın en ufak bir değişikliği sessiz bir antlaşma gücü taşır*” (2000, s. 264). *Sineklerin Tanrısı* ile Golding, *özne* durumuna gelebilenleri ve diğer tarafta da *nesne* olmaktan çıkmayı başaramayanları anlatır. Daha zayıf olanların anlatısı ile diktatörlüğün nasıl kurulabildiğini ve diktatörlerin neler yapabileceklerini gösterir. İnsanlık tarihinde, bu türden diktatörlerin yol açtığı felaketler o kadar ağır olmuştur ki bunların izlerini söylemek onları yaşayan toplumların çok fazla emeğine ve çok uzun zaman dilimlerine mal olmuştur.

Romanda, Jack'in aşamalı olarak ilkelleşmesi ve diktatörlük derecesinde bir düzen kurması, gerçekteki olgularla kıyasla, daha az yıkıcıdır. Ancak Jack'in sadece 12 yaşında bir çocuk olduğu düşünülürse, bu yıkıcı etkinin psikolojik ve ahlaki boyutu katlanarak artar. Üstelik Jack, belki daha da ileri gidebilecekken (ki romanın bitimine doğru Ralph'i avlama ve öldürme eylemi içinde buluruz) adaya bir savaş gemisi vasıtasıyla yetişkinler gelir. Yeni insanların gelmesi onun hükümdarlığının sonu olur. Bu yüzden okuyucu sadece hayal gücünün uzanabileceği kadar vahşet beklentisi içinde bırakılır.

I. ve II. Dünya savaşlarının, hayal kırıklıkları, cinneti ve akıl dışılığı düşünüldüğünde, *Sineklerin Tanrısı*'nin anlattığı kurgunun gerçeklik niteliği ve olasılığı çok daha yüksek olarak algılanır. Toplumsal bir varlık olarak insanın tüm vahşilikten, kendi özünde barındırdığı barbarlık ve ilkelikten arınmasının yolu, romanın başlarında ideale yakın olarak sunulan, katılımcı, ifade ve fikir özgürlüğüne dayanan, akılcı ve toplumun tüm kesimlerinin

çıkarlarını gözeten bir düzenin kurulmasıdır. Bunun için, iyi işleyen bir liderlik kurumunun, hukuk yapısının ve akılcı bir işbirliğinin gerekliliği esastır. Olumlu insani / toplumsal nitelikler tesis edildiğinde, insanın denetim altında tutularak, eğitim, sanat, edebiyat ve adil bir hukuk sistemi ile tüm olumsuzluklarının ortadan kaldırılabilmesi ve daha uygar bir toplumun oluşturulması mümkün olabilecektir. Sonuç olarak, *Sineklerin Tanrısı*, bir felaket taşıdığı olarak değil, ince bir süzgeçten ve aklın nesnel gözleminden süzülen bir uyarı belgesi olarak algılanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Carroll, J. (1999). *Benlik ve Ruh: Modern Batı'nın Anlam Arayışı*. (İ. Durdu, Çev.). İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- Darwin, C. (1869). *On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life*. (5th ed.). London: John Murray.
- Foucault, M. (2002). *Toplumunu Savunmak Gerekir*. (A. Şehsuvar, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Freud, S. (2012). *Totem ve Tabu*, (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Golding, W. (2016). *Sineklerin Tanrısı*. (M.Urgan, Çev.). İstanbul: İşBankası Kültür Yayınları.
- Habermas, J. (2005). *“Öteki” Olmak, “Öteki”yle Yaşamak*. (İ. Aka, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Husserl, E. (2002). *Ideas Pertaining to a Pure Phenomenology and to a Phenomenological Philosophy*. Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Levi-Strauss, C. (2000). *Yaban Düşünce*. (T. Yücel, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. (2nd Ed.). New York: Harper and Row.
- Platon. (1992). *Devlet*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Taşdelen, V. (2004). *Kierkegaard'ta Benlik ve Varoluş*. Ankara: Hece Yayınevi.